

laika posmu no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 20.martam, norādot, ka *A.M.* par labu piedzenami Ls 1422,98, *J.L.*- Ls 985,26, *J.M.*, - Ls 1954,43, *J.Z.* - Ls 704,65, *J.G.*, - Ls1491,30, *V.S.*, - Ls 1154,45, *I.S.*- Ls 1155,50, *M.M.*, - Ls 424,13, *V.F.-S.*, - Ls 696,90, *M.D.*, - Ls 4441,53, *A.M.* - Ls 956,76. Prasītājs *J.G.*, lūdzis piedzīt no VSAA par labu viņam arī fizisko, materiālo un morālo zaudējumu Ls 1491,30 apmērā.

Prasības pieteikumā norādīts, ka prasītāji ir strādājošie pensionāri, *A.M.*, *J.L.*, *J.M.*, *J.Z.*, *J.G.*, *V.S.*, un *I.S.* saņem Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas piešķirto izdienas pensiju, kuru aprēķina Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Finanšu un īpašuma departamenta sociālās nodrošināšanas nodaļa un izmaksā no VSAA piešķirtajiem līdzekļiem, savukārt, *M.M.*, *V.F.-S.*, *M.D.*, un *A.M.* saņem vecuma pensiju. Pēc pensijas piešķiršanas prasītāji turpina strādāt, vienlaicīgi saņemot gan aprēķināto pensiju, gan arī darba algu.

Saeima 1999.gada 4.novembrī pieņēmusi likumu "Grozījumi likumā "Par valsts pensijām"", bet 2000.gada 16.martā - likumu "Grozījumi likumā "Par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm"". Minēto likumu pārejas noteikumu 26.punkts (likuma "Par valsts pensijām") un 11.1.punkts (likuma "Par izdienas pensijām") no 2000.gada 1.janvāra noteica ierobežojumus strādājošajiem pensionāriem saņemt piešķirto pensiju pilnā apmērā. Piemērojot pārejas noteikumu attiecīgo punktu normas, pensija prasītājiem laika posmā no 2000.gada februāra līdz 2002.gada janvārim tika izmaksāta Ls 60 apmērā, bet laika posmā no 2002.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 19.martam - Ls 90 apmērā.

Norādīts, ka Latvijas Republikas Satversmes tiesa ar 2002.gada 19.marta spriedumu atzina pārejas noteikumu 26.punktu kā neatbilstošu Satversmes 1.pantam un spēkā neesošu no sprieduma publicēšanas dienas. Pamatojoties uz minēto spriedumu, prasītāji no 2002.gada 20.marta saņem pensiju pilnā apmērā.

Prasītāji uzskata, ka laika posmā no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 19.martam viņiem pensija nav izmaksāta pilnā apmērā nelikumīgi un VSAA prasītāju iesniegumus izmaksāt pensiju noraidījusi nepamatoti, atsaucoties uz likuma normu, kuru Satversmes tiesa ir atzinusi par neatbilstošu Satversmei un prettiesisku. Tādējādi, prasītāji uzskata, ka viņiem ir nodarīts ievērojams materiāls zaudējums.

Vienlaicīgi prasītājs *J.G.*, lūdzis no atbildētāja piedzīt viņam nodarīto fizisko, materiālo un morālo kaitējumu Ls 1491,30 apmērā, kas saistāms ar likumīgi nopelnītās izdienas pensijas pilna apmēra nesaņemšanu un ar neizmaksātās pensijas daļas apmēra neizpaušanu.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2003.gada 21.maija spriedumu prasība noraidīta.

Izskatot lietu sakarā ar prasītāju iesniegto apelācijas sūdzību, Rīga apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 27.janvāra spriedumu prasību noraidīja.

Tiesa atzinusi, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 1.panta nosacījumiem prasītājam, ceļot tiesā prasību, ir jāpierāda, ka tieši atbildētājs ir veicis un ir vainojams prasītāju civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumā vai apstrīdēšanā. Prasītāji cēlušies prasību pret VSAA. No lietas materiāliem izriet, ka laika posmā no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 19.martam tikai *M.M.*, *V.F.-S.*, *M.D.*, *A.M.* saņēmuši vecuma pensiju, bet pārējie prasītāji saņēmuši izdienas pensiju saskaņā ar likumu „Par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm”. Atbilstoši minētā likuma 7.panta trešajai daļai izdienas pensiju administrēšanu nodrošina Iekšlietu ministrija un izdienas pensija tiek izmaksāta, pamatojoties uz ministrijas pieņemtajiem lēmumiem un noformētajiem dokumentiem.

Vadoties no likuma „Par valsts pensijām” 28.panta un likuma „Par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm” 7.panta prasībām, tiesa secinājusi, ka jautājumā par izdienas pensijām un vecuma pensijas piešķiršanu, apmēru un izmaksāšanu attiecīgo lēmumu pieņem dažādas iestādes, proti, par izdienas pensijām – Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija, bet par vecuma pensijām – VSAA.

Tiesa uzskatījusi, ka konkrētajā gadījumā nav pamata *A.M.*, *J.L.*, *J.M.*, *J.Z.*, *J.G.*, *V.S.*, un *I.S.* materiāli tiesiskajam prasījumam pret VSAA, jo minētā iestāde nav tiesīga pieņemt lēmumus izdienas pensiju jautājumā un tādējādi attiecībā uz šiem prasītājiem nevar tikt konstatēta arī tiesību aizskāruma esamība, kas ir atbildības un tātad arī prasības apmierināšanas priekšnosacījums, tādējādi minēto prasītāju prasība ir noraidāma.

Attiecībā uz *M.M.*, *V.F.-S.*, *M.D.*, un *A.M.* prasījumu tiesa norādījusi, ka minētās personas griezušās VSAA ar lūgumu izmaksāt viņiem neizmaksāto pensijas daļu par laika posmu no 2000.gada janvāra līdz 2002.gada martam. Ar VSAA

Apdrošināšanas uzraudzības daļas vadītājas lēmumiem atteikts apmierināt iepriekš minēto personu lūgumus, bet prasītāji nav izmantojuši iespēju pārsūdzēt tiesā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Apdrošināšanas uzraudzības daļas vadītājas lēmumus, līdz ar to administratīvie akti ir spēkā. Tiesa uzskatījusi, ka nav pamata pārvērtēt administratīvo aktu tiesiskumu, jo tie nav apstrīdēti likumā noteiktā kārtībā, tādēļ nav pamatota prasītāju atsaukšanās, ka VSAA nepamatoti noraidījusi viņu iesniegumus izmaksāt pensiju.

Attiecībā par prasītāju norādi, ka viņiem nodarīts materiāls zaudējums, jo viņiem piešķirtā un aprēķinātā pensija netika pilnībā izmaksāta, pamatojoties uz prettiesisku tiesību normu, kuru Satversmes tiesa atcēlusi, tiesa atzinusi, ka konkrētajā gadījumā jākonstatē atbildētāja prettiesiska uzvedība, zaudējumu nodarīšanas fakts, cēloniskais sakars starp prettiesisku uzvedību un sekām – zaudējumiem, kā arī atbildētāja vaina. Tiesa uzskatījusi, ka konkrētajā gadījumā nav iespējams konstatēt atbildētāja prettiesisku uzvedību, kas atrastos cēloniskajā sakarā ar zaudējumu nodarīšanas faktu, ne atbildētāja vainu. Tiesa atzinusi, ka atbildētājs laika posmā no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 19.martam pamatoti piemērojusi likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 26.punktu, jo minētā norma šajā laika posmā bija spēkā. Iepriekšminētais arguments atbilst arī likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 7.pantam. Šāda pieeja atbilst arī privāttiesībās nostiprinātajam noteikumam par to, ka strīda izšķiršanā piemērojamas tās tiesību normas, kas bija spēkā laikā, kad tiesiskās attiecības radās, pārgrozījās vai izbeidzās.

Kasācijas sūdzību iesnieguši prasītāji, lūguši atcelt spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas kārtībā.

Sūdzībā norādīts, ka prasība tiesā ir celta nevis Administratīvā procesa likuma kārtībā, pārsūdzot administratīvo aktu, bet pieprasot piedzīt konkrētas aprēķinātās, bet neizmaksātās pensiju summas no valsts pensiju speciālā budžeta. Speciālo budžetu administrē VSAA. Norāda, ka tiesa nav vērtējusi faktu, ka Satversmes tiesa 2002.gada 19.marta spriedumā atzina likuma „Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 26.punktu par neatbilstošu Satversmes 1.pantam. Līdz ar to VSAA kā vienīgajai pensiju speciālā budžeta rīkotājai bija pienākums izmaksāt prasītājiem VSAA, gan Iekšlietu ministrijas piešķirtās un aprēķinātās pensijas, kuras netika izmaksātas laika posmā no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 19.martam.

Tāpat uzskata, ka tiesa nepareizi iztulkojusi Civillikuma 1779.pantu.

Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi VSAA, lūgusi spriedumu atstāt negrozītu, bet kasācijas sūdzību noraidīt.

Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz personām, kas spriedumu pārsūdzējušas, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts uzskata, ka pārsūdzētais spriedums ir atstājams negrozīts.

Kā to pamatoti ir konstatējusi apelācijas instances tiesa, prasītāji ir cēlušies tiesā prasību par zaudējumu piedziņu no VSAA, jo uzskata, ka laikā no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 20.martam VSAA nepamatoti neizmaksāja prasītājiem aprēķinātās pensijas.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa pamatoti konstatējusi, ka prasītājiem, kuriem bija piešķirta Iekšlietu ministrijas izdienas pensija, nav pamata materiāli tiesiskajam prasījumam pret VSAA.

Atbilstoši likuma "Par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm" 1.pantam šā likuma mērķis ir nodrošināt Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm (turpmāk darbinieki) tiesības uz izdienas pensiju un noteikt tās piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtību. No teiktā secināms, ka visus jautājumus, kas saistīti ar Iekšlietu ministrijas izdienas pensijām, reglamentē šis likums.

Likuma 7.panta, kurš regulē izdienas pensijas pieprasīšanu un izmaksu, trešajā daļā noteikts, ka darbiniekiem izdienas pensijas piešķir Iekšlietu ministrija, savukārt sestajā daļā noteikts, ka sūdzības izdienas pensiju jautājumos darbinieki var iesniegt Iekšlietu ministrijai. Minētā panta septītā daļa paredz, ka strīdus par šajā likumā paredzēto tiesību nodrošināšanu izskata tiesa.

No minēto tiesību normu jēgas izriet, ka tām personām, kuras saņem Iekšlietu ministrijas izdienas pensiju, visi jautājumi, kas skar šo pensiju aprēķināšanu un izmaksu, ir jārisina Iekšlietu ministrijā. Līdz ar to apelācijas instances tiesa pareizi ir atzinusi, ka prasītāju, kuri saņem izdienas pensijas, prasība par aprēķinātās, bet neizmaksātās pensijas piedziņu no VSAA nav pamatota.

Kasācijas sūdzības iesniedzēji norādījuši, ka prasība ir par aprēķināto, bet neizmaksāto pensiju piedziņu no valsts pensiju speciālā budžeta, kuru administrē VSAA. Senāts uzskata, ka minētais arguments nevar būt par pamatu, atzinumam, ka VSAA ir atbildējais to prasītāju prasībā, kuri saņem izdienas pensiju. Kā redzams no

prasības pieteikuma, tad prasītāji lūdz piedzīt zaudējumus, kuri sastāv no aprēķinātās, bet neizmaksātās pensijas apmēra, no VSAA, bet, kā jau iepriekš norādīts, izdienas pensiju izmaksas kārtību nosaka speciālais likums.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka prasītāji, kuri saņem vecuma pensiju, pēc Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta sprieduma pieņemšanas ir griezušies VSAA ar lūgumu izmaksāt viņiem aprēķinātās, bet neizmaksātās pensijas par laiku no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 20.martam, bet prasītāji ir saņēmuši atteikumu. Prasītāji nav izmantojuši savas tiesības, kuras viņiem ir tikušas izskaidrotas, pārsūdzēt VSAA atteikumus tiesā. Līdz ar to šie administratīvie akti ir spēkā esoši, saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr. 154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 70.punktu, kas atbilst arī Administratīvā procesa likuma 70.panta trešajai daļai, kura nosaka, ka administratīvais akts ir spēkā tik ilgi, līdz to atceļ, izpilda vai vairs nevar izpildīt sakarā ar faktisko vai tiesisko apstākļu maiņu. To ievērojot, apelācijas instances tiesa pareizi atzinusi, ka nav pamata pārvērtēt konkrētajā civillietā šo administratīvo aktu tiesiskumu, jo tie nav pārsūdzēti likumā noteiktā kārtībā.

Kasācijas sūdzības iesniedzēji, apstrīdot šo tiesas atzinumu, norādījuši, ka prasība tiesā ir celta nevis pārsūdzot administratīvo aktu Administratīvā procesa likuma kārtībā, bet gan pieprasot piedzīt neizmaksātās pensiju summas, pamatojoties uz Civillikuma 1779.pantu.

Atbilstoši Civillikuma 1779.pantam katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis. Apelācijas instances tiesa pamatoti norādījusi, ka tādējādi ir jākonstatē atbildētāja prettiesiska rīcība, zaudējumu nodarīšanas fakts, cēloniskais sakars starp prettiesisku rīcību un sekām-zaudējumiem, kā arī atbildētāja vaina. Līdz ar to, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nepareizi ir iztulkojusi minēto tiesību normu.

Senāts uzskata, ka nepamatots ir arī kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav konstatējusi VSAA vainu, kā arī prettiesisko rīcību. Kā izriet no šī argumenta, prasītāji faktiski vēlas, lai tiktu pārvērtēti apelācijas instances tiesas konstatētie apstākļi.

Kā redzams no pārsūdzētā sprieduma tiesa, ir analizējusi un vērtējusi pierādījumus lietā un atzinusi, ka nav pamata uzskatīt, ka laikā no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 20.martam VSAA rīcība būtu bijusi prettiesiska, jo VSAA

rīcība šajā laikā atbilda likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktam, kas tajā laikā bija spēkā.

Ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta spriedumu "Par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punta atbilstību Satversmes 91. un 109.pantam" tika nospriests atzīt likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu par neatbilstošu Satversmes 1.pantam un spēkā neesošu no sprieduma publicēšanas dienas. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32.panta trešo daļu noteikts, ka tiesību norma (akts), kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstākā juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi. Apelācijas instances tiesa, analizējot minētās tiesību normas un izvērtējot lietas apstākļus, ir secinājusi, ka konkrētajā gadījumā nav iespējams konstatēt ne VSAA prettiesisku rīcību, kas atrastos cēloniskajā sakarā ar zaudējuma nodarīšanas faktu, ne arī atbildētāja vainu, jo VSAA rīcība laikā no 2000.gada 1.februāra līdz 2002.gada 20.martam nebija pretrunā ar tajā laikā spēkā esošām tiesību normām. Senāts uzskata, ka šāds tiesas atzinums ir pamatots un atbilst augstāk minētajām tiesību normām, jo atbilstoši Civillikuma 3.pantam katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījies vai izbeigusies. (..).

Bez tam, Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa sprieduma "Par likuma "Par valsts pensijām"32.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam" secinājumu daļas 11.punktā Satversmes tiesa ir norādījusi :“ Nepamatots ir Aģentūras apgalvojums, ka apstrīdētās normas atcelšana var radīt neparedzētas sekas no to pensionāru puses, kuriem laikā, kad Pensiju likuma pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā, pensija atbilstoši šai normai netika izmaksāta pilnā apjomā. Līdz 2002.gada 20.martam 26.punkts bija spēkā un tajā noteiktā pensijas daļas izmaksas pārtraukšana un pensijas ieturējumi bija likumīgi.” No minētā secināms, ka arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka VSAA līdz 2002.gada 20.martam, veiktie pensiju ieturējumi, ir likumīgi, kas atbilst arī apelācijas instances tiesas argumentācijai pārsūdzētajā spriedumā.

Pastāvot šādiem apstākļiem, Senāts atzīst- kasācijas sūdzībā norādītie argumenti nav pamatoti, līdz ar to spriedums ir atstājams negrozīts.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 27.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, *A.M., J.L. J.M., J.Z, J.G., V.S., I.S, M.M., V.F.-S., M.D.,, A.M.* kasācijas sūdzību noraidīt.

Sēdes priekšsēdētājs senatore

E.Vernuša

Senatori

J.Briede

Z.Gencs

O.Druks-Jaunzemis

V.Jonikāns

N.Saleniēks

M.Zāģere